

مولفه های اجتماعی موثر بر سلامت

Social Determinants of Health

(SDH)

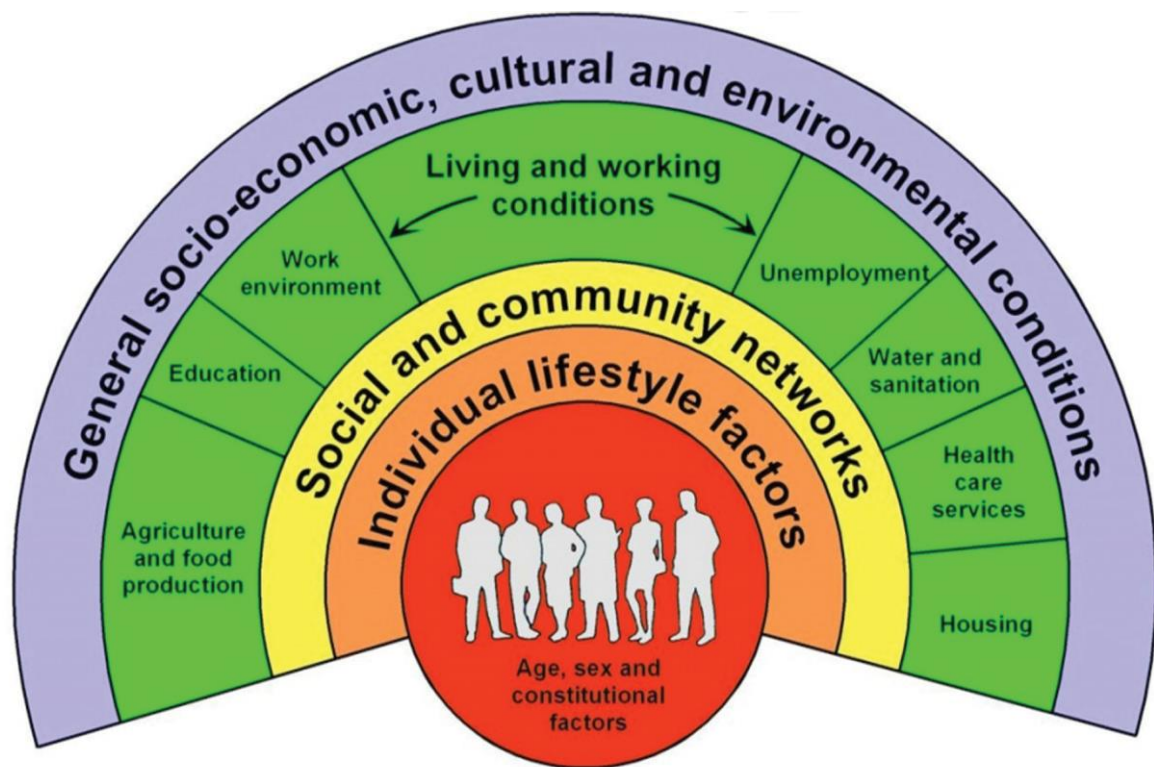
در دنیای امروز دیدگاه‌های سلامت چشم اندازی وسیع تر پیدا کرده و ضرورتاً به عوامل تعیین کننده اجتماعی سلامت توجه ویژه‌ای معطوف گشته است. هر یک از این تعیین کننده‌ها به خودی خود و یا از طریق تأثیر بر یکدیگر وضعیت سلامتی را به شدت تحت تأثیر قرار می‌دهند و سبب بروز بی عدالتی‌هایی در سطح سلامت می‌گردند. این تعیین کننده‌ها از قبیل وراثت، شیوه زندگی، محیط زیست، وضعیت اقتصادی-اجتماعی و ... بوده که تأثیر چشمگیری بر سلامت و پیامدهای آن از جمله کیفیت زندگی دارند.

در واقع صحیح است که مراقبت‌های پزشکی می‌توانند باعث طول عمر و یا بهبودی از یک بیماری جدی شوند ولی آن چیزی که برای سلامت جامعه مهم است، شرایط اقتصادی-اجتماعی است که باعث می‌شود مردم بیمار شوند و یا نیاز به مراقبت پزشکی داشته باشند. بدین معنا که تعیین کننده‌های اجتماعی سلامت از جمله میزان درآمد، سطح تحصیلات، شغل، تغذیه و طبقه اجتماعی بسیار بیشتر از عواملی مانند عوامل بیولوژیک سبب ابتلا به بیماری‌ها می‌شوند و در سلامت انسان نقش بسزایی دارند و اگر نادیده گرفته شوند، رسیدن به اهداف سلامتی و برقراری عدالت را دچار مشکل خواهند کرد. بر پایه بررسی‌ها و پژوهش‌های انجام شده، دستیابی راسخین به سلامت، حداکثر ۲۵ درصد وابسته به مدیریت و مداخله نظام سلامت و درمان بوده و ۷۵ درصد مابقی، ناشی از سایر مولفه‌های اجتماعی موثر بر سلامت می‌باشد.

مداخلات در حیطه عوامل اجتماعی تعیین کننده سلامت نیاز به مواجهه با طیف وسیعی از تعیین کننده‌های اجتماعی سلامت، از شرایط ساختاری اجتماعی گرفته تا اقداماتی با تأثیر آنی در تمامی سطوح و از طریق دولت‌ها دارد. این اقدام یک فرایند چند بخشی است و دربرگیرنده عاملین و فعالان دولتی و غیر دولتی، تشکلات مدنی، سازمان‌های خصوصی و بین المللی و نیز کارکنان بخش سلامت است. نقش کلیدی اقدامات چند سطحی و چند بخشی در این حیطه کاملاً واضح است.

از طرف دیگر سلامت مقوله‌ای است که نقش آن در شاخص‌های توسعه انسانی انکار ناپذیر است، لذا مبارزه با عواملی که توسعه انسانی را تحت تأثیر قرار داده و نیز سبب وجود نابرابری‌هایی در سلامت می‌گردند، در حقیقت از اولویتهای همه احاد جامعه و نیز از مهم ترین وظایف دولت محسوب می‌شود.

هدف کلی از طرح مقوله تعیین کننده های اجتماعی موثر بر سلامت:
ایجاد عدالت و برابری در عرصه های مختلف سلامت با توجه به نیازهای موجود

مولفه های اجتماعی تعیین کننده سلامت

۱. عوامل فردی و سبک زندگی (Individual and Lifestyle Factors)

- سن، جنس و عوامل وراثتی (Age, Sex and Hereditary Factors)
- فاکتورهای مرتبط با سالهای ابتدایی زندگی و ژنتیک (Early life factors & genetics)
- رفتارهای فردی و عوامل مرتبط با سبک زندگی (Individual behaviors & lifestyle factors)

۲. شبکه های اجتماعی (Social & community networks)

- مشارکت اجتماعی و شبکه های حمایت اجتماعی (Social participation & social support networks)

شرایط کلی اجتماعی اقتصادی، فرهنگی و محیطی
(General socio economic cultural and environmental conditions)

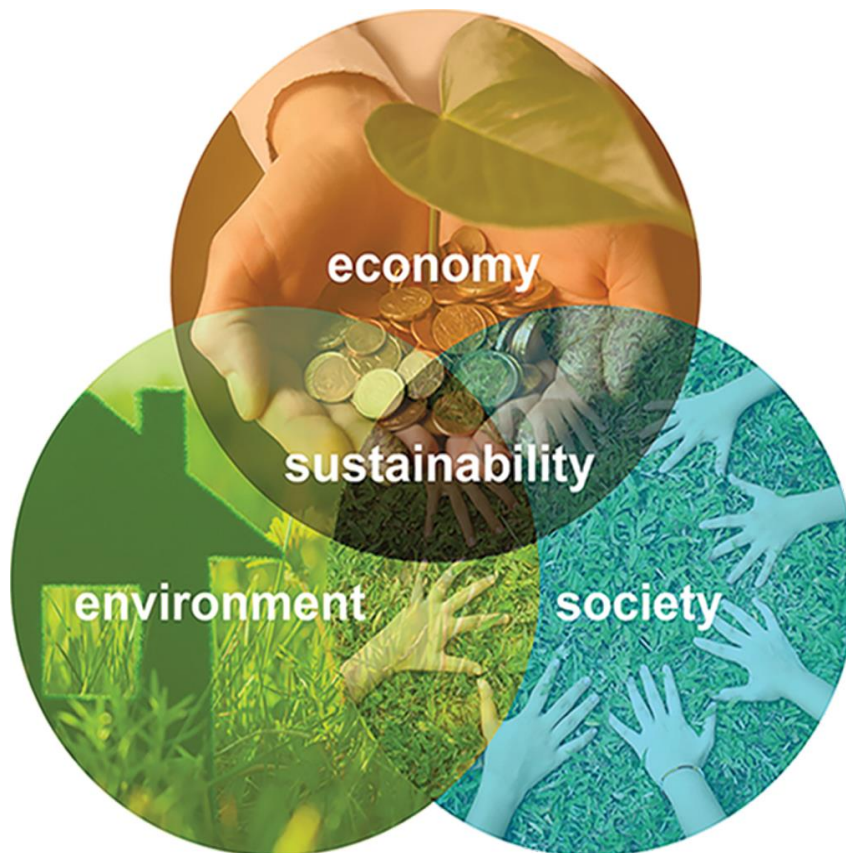
- شرایط زندگی سالم (Healthy Living Conditions)
- دسترسی به مراقبتهای بهداشتی (Access to health care)
- آموزش (Education)
- سواد سلامت (Health Literacy)
- درآمد و وضعیت اجتماعی (Income & social status)
- تفاوتهای فرهنگی و تبعیض نژادی (Racism, discrimination & culture)
- کشاورزی و محصولات غذایی (agriculture and food production)

اهمیت در نظر گرفتن مؤلفه‌های اجتماعی موثر بر سلامت در سیاست‌گذاری‌های کلان

سلامت کشور

- توسعه و تعهد واقعی مسئولین به سلامت به عنوان هدف اجتماعی
- به حساب آوردن سلامت به عنوان یکی از مهم‌ترین مسایل در توسعه کشور
- فقرزدایی و اشتغال‌زایی
- رفع تبعیض‌ها از جمله رفع تبعیض علیه زنان و دختران
- اجباری کردن تحصیلات
- سوادآموزی همگانی به خصوص برای دختران و زنان
- آموزش‌های فراگیر مرتبط با سلامت در دوران تحصیلات
- گسترش و همگانی کردن خدمات بهداشتی و درمانی با تاکید بر استفاده برابر و بدون تبعیض افراد فقیر و غنی از کلیه خدمات بهداشتی تشخیصی و درمانی
- مشارکت جامعه در تصمیم‌گیری مسایل مرتبط با سلامت

درکل می‌توان چنین نتیجه‌گیری نمود که شرایطی که در آن مردم رشد کرده و زندگی و کار می‌کنند همگی بر وضعیت سلامتشان تأثیرگذار هستند. نابرابری در این شرایط خود منجر به نابرابری در سلامت می‌گردد. خوشبختانه اکثریت قریب به اتفاق این نابرابری‌ها در سلامت قابل اجتناب هستند. موفقیت در عرصه بهبود سلامت و کاهش این بی‌عدالتی‌ها بستگی به توجه جدی به علل اجتماعی زمینه‌ای آن دارد. راه‌های فنی در داخل بخش سلامت نیز بسیار مهم هستند اما باید توجه کنیم که این راه‌ها کافی نیستند. توجه به عوامل اجتماعی تعیین‌کننده سلامت، به حیطة‌های کاری وسیع‌تر و اقدامات پایدارتری نیز نیاز دارد.

